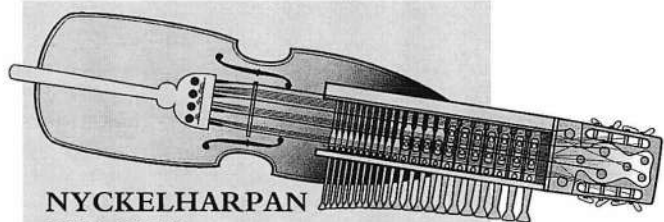

NYCKEL HARPAN 4 2012

Föreningen Nyckelharpans medlemstidning

MER BILDER PÅ ERIC SAHLSTRÖM
DANSMUSIK FRÅN SENA 1700-TALET PÅ NYCKELHARPA
NY REDAKTÖR SÖKES M. M.

NYCKELHARPAN NR4/2012

Årgång 27 ISSN 1401-2936

Medlemstidning för
Föreningen Nyckelharpan
utkommer med 4 nr per år.

Ansvarig utgivare Peder Jeppsson

Redaktionsadress
c/o Möllerman Riddarstigen 17A
183 30 TÄBY

Artiklar och bilder ur Nyckelharpan
får ej kopieras för publicering utan
medgivande från redaktionen.

Material till nästa nummer skall vara
redaktionen tillhanda senast 10 febr.

MEDLEMSKAP

Årligt medlemskap
i Föreningen Nyckelharpan,
160 kronor
Föreningens plusgiro
nr 491 82 94-2.

FÖRENINGEN NYCKELHARPANS STYRELSE

Ordförande

Peder Jeppsson 070-306 42 62

Kassör

Paul Westman 08-649 22 09

Sekreterare

Kerstin Käverud 070-399 92 98

Redaktör

Sture Möllerman 08-768 13 66

Webbmaster

Nils Liberg 08-604 06 11

Byggfrågor och nyckelharptips

Bo Nilsson 08-716 96 96

Ledamot

Kerstin Svanström 08-35 22 00

Föreningen Nyckelharpan org. nr
802011-4

www.nyckelharpan.org

OMSLAGSBILDEN

Eric och Sture Sahlström framträder
på spelmansstämman i Österbybruk
1984. Foto Sture Möllerman

EO DIGITAL AB

är Föreningen Nyckelharpan
sponsor i form av generösa villkor
vid tryckning av vår medlems-
tidning.

Nu har vintern kommit till Sverige och det har blivit dags att förbereda julen 2012.

Glöggen puttrar i grytan

och värmer innanmätet och vi har dragit oss inomhus i vinterkylan, bort från snön, som redan dekorerar marken och träden och gör det lite ljusare i mörkret.

Spelandet och övandet i olika grupper och konstellationer har tagit fart och själv har jag fördubblat min veckodos. Så trevligt det är att spela nyckelharpa med andra likasinnade, engagerade och intresserade folkmusikanter!

Många grupper är starkt engagerade så här inför julen med spelningar i olika sammanhang, både kyrkliga och allmänt sociala sådana, och glädjer stora delar av våra medmänniskor som inte spelar något instrument. Därigenom sprider vi också nyckelharps- och folkmusiken till andra, vilket även är ett av syftena med Föreningen Nyckelharpan.

Den fulltecknade kursen i Sollentuna (25 kursdeltagare) i oktober med Anna-

Kristina Widell som lärare blev inte oväntat väl mottagen av de ambitiösa nyckelharpister som samlats för en dags gnuggning i hur Ceylon Wallin spelade på sin nyckelharpa. En stor eloge för Anna-Kristinas insats för bevarandet av en unik låtskatt och ett unikt spelsätt!

Den stora begivenheten i höstmörkret var annars Oktoberstämman inomhus i Uppsala – som vanligt välbesökt, välarrangerad och välfungerande. Inträdesavgiften kan säkert diskuteras – den diskussionen hör dock hemma i andra föreningar än vår – men som beakt: Smakar det, så kostar det.

Nu återstår bara att tacka för ytterligare ett år med mycket och rolig spelning tillsammans med många trevliga folkmusikanter i grupper och buskar, på kurser, vid framträdanden och på stämmor av olika slag och se fram mot ett liknande nästa år 2013. Väl mött!

En God Jul och
ett riktigt Gott Nytt År
önskar

Peder Jeppsson

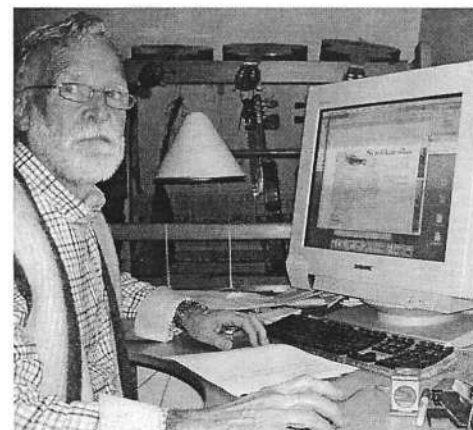
Ny redaktör sökes

Efter många år som redaktör och formgivare av vår medlemstidning Nyckelharpan (sextiosju nummer) kommer jag nu att överlämna denna post till någon ny entusiast.

Det har varit ett mycket stimulerande och intressant arbete som skänkt mig många goda och trevliga vänner inom nyckelharpsvärlden, inte minst i Föreningen Nyckelharpan. Som medlem kommer jag naturligtvis att följa utvecklingen i föreningen och definitivt inte minska på musicerandet – tvärtom. Men ibland kan det nästan bli för mycket av det goda och tiden vill inte alltid räcka till, när man som jag har många järn i elden.

Nu är det min och övriga styrelsens förhoppning att någon annan är villig att ta över tidningsproduktionen.

Du som känner dig manad och har erforderlig kunskap att träda in som ny redaktör, ta kontakt med föreningens ordförande eller någon annan i styrelsen, så att vår medlemstidning kan leva vidare.

Hej och tack alla som läst
och framför allt ni som lämnat material
till tidningen.

Vi ses och hörs.

Sture Möllerman

Fler bilder på Eric

Som säkert ingen har kunnat undgå, är det i år hundra år sedan Eric Sahlström föddes. Detta har firats på många platser och i olika sammanhang.

Här i tidningen Nyckelharpan har vi haft en bild med Eric på förstasidan i varje nummer av årets tidningar. Av den anledningen har vi efterlyst tidigare ej publicerade foton. Tyvärr har inströmningen av bilder inte blivit vad vi hoppats på. Endast en bild – den här nedan på Eric och hans hustru Anna tagen av Ingemar Aronsson.

Jag har därför själv grävt bland alla mina gamla negativ och bland annat hittat en svit som jag tog vid spelmansstämman i Österbybruk 1984. Där framträder Eric tillsammans med sin yngre bror Sture.

Vidare hittade jag bland familjens fotosamlingar en bild där Eric besöker Danderyds spelmanslag någon gång under tidigt 1950-tal.

Naturligtvis är det inte för sent att skicka in fler bilder med Eric eller andra nyckelharppspelmän till vår medlems-tidning. Redaktionen är alltid tacksam för material.

Sture Möllerman

Eric besöker Danderyds Spelmanslag. Fr. vänster Martin Sandström, Algot Andersson. Gösta Sandström, Eric Sahlström, Ville Munter, Helge Åström och Gunnar Lindberg.

Eric och Anna. Foto av Ingemar Aronsson

Charta Sigillata

117.

118.

Tour
Charta Sigillata
St. R.

Premier pæren och högre Seondyraren gör pousette,
P. D. R. och half Ronde till hvarandras plats, så på
samma sätt, att alla komma på Contra plats,
så promenad till sina ställan och Dos à Dos
i hörnen och med egen moitie.

Dansmusik från sena sjuttonhundratalet på nyckelharpa

I Årstafrun Märta Helena Reenstiernas (1753-1841) dagböcker figurerar tre nyckelharpospelare. Två ska lämnas därhän här, en bonde- och fiskareson Hans Hollinder från Hällnäs socken och en soldatson Lars Engström från Tensta socken med ävenledes far och bror harpspelare.

Den tredje, Isaac Nordvall (1757-1836), vållade mig under flera decennier en irriterande känsla av otillräcklighet när jag inte kunde få fram vem han var. Så råkade jag få syn på hans familjenamn i en kyrkbok och mycket klarnade. Isaacs far var skolmästaren och klockaren vid Hargs bruk i Roslagen: Eric Nordvall (1715-1780). Efter hans bortgång flyttade Isaac med modern till Stockholm. Där blir han 1785 vald till "Casseur" vid Charta Sigillatakontoret, en inrättning som hanterade den stämpelavgift som skulle erläggas vid giftermål.

År 1802 får Isaac tjänstledigt en månad för "i enskilda angelägenheter resa til Norrland". Han kan på annan

grund misstänkas hade sitt giftermål i sikte, hustru från denna tid är den betydligt yngre Ulrica Eleonora Tryggdahl (1778-1815) med släkten i Medelpad och Jämtland. Deras liv ser ut som ett utstuderat ekonomiskt kompanjonskap; hon driver med Kongl. Maj:ts tillstånd fyra biljardbord "i Staden", han står som fordringsägare hos en rad dansare, musiker och skådespelare vid bland annat Hovkapellet och Kongl. Operan. När Ulrica 1815 går bort barnlös men för övrigt mycket förmögen, så upphör Isaac att stå som borgenär vid de skuldsattas konkurser hos rådhusrätten. Hans resterande femton år ägnades synbarligen åt att minimera arvet efter hustrun till näst intill noll. Bland annat är hennes rad av dyrbara musikinstrument samt en nyckelharpa borta och han efterlämnar av slikt endast ett gammal fiolfodral.

Isaac anges spelade den 30 december 1798 "quadrilles, Menuettes och Pål-skor" och den 25 mars 1816 "Eftermiddagen speltes på Positive och sedan af Casseur Nordvall [Götgatan 32, kv. Väs-

tergötland] på Nyckelharpa så väl marcher som Engloiser, vals och Polskor, då ungdomen dansade, ...".

I Stockholms stadsarkivs gömmor upptäcktes nyligen två notböcker från 1790-talet med kontradansmelodier och beledsagande dansbeskrivningar. En stycke bär titeln "Charta Sigillata" och frågan är om detta kan tolkas att Isaac rörde sig i upptecknarens kretsar. Övriga titlar bär enligt tidens sed namn på prominenta personer; Grefve Måns Stenbock, Fröken Gyllenborg, Baron De Geer, Dupuis, Bernsdorph, Grefvinan Brahe, för att nämna några.

Vad sägs om att framföra denna melodi tidsenligt på kontrabasharpa – med dansare? Vem tar sig an den utmaningen?

Per-Ulf Allmo

Källor:

Nordiska museet: Årstafruns dagbok.
Kyrkböcker: Storkyrkoförsamlingen, Katarina församling, Brännkyrka, Harg, Edsbro.
Stockholms stadsarkiv: mantalslängder, kyrkböcker, bouppteckningar, varia.
Riksarkivet: Charta Sigillatakontoret.

När du byter strängar.

Den strängsats du som medlem i Föreningen Nyckelharpan kan köpa och som presenterades i förra numret av medlemstidningen har nu modifierats vad gäller resonanssträngarna.

Sätt in 1200 kr på föreningens plusgiro 491 82 94-2, skriv STRÄNGSATS på inbetalningen samt namn och adress, så kommer strängarna på posten inom några dagar.

Spelsträngar PRIM	Resonanssträngar
A1, spunnen medium, grön	6 st ospunna, 014
C2 medium, grön	2 st spunna, 020
G3 medium, grön	2 st spunna, 022
C4 soft, blå	2 st spunna, 024

Pris 1200 kr inkl frakt

Har du några frågor om strängbyten eller annat som gäller din nyckelharpa, kontakta gärna Bosse Nilsson telefon 08-716 96 96.

17/1 Tensta spelmanslag och folkdanslag
31/1 Häverö spelmän
14/2 Scillas Svänggång
28/2 Tierps spelmanslag och Strömsbergs folkdansgille
14/3 Österby spelmän
11/4 Söderfors brukskapell och Bygdedansarna
25/4 Lövstabygdens spelmän
2/5 ESI-eleverna
16/5 Gåsandersbygdens spelm.

KI 19.00. Fri entré. Allspel till dans
www.esitobo.org • 0295-342 90
i samarbete med Kulturens Bildningsverksamhet

ERIC SAHLSTRÖM INSTITUTET
NATIONELLT FOLKMUSIKCENTRUM I TOBO

Höstens lyckade låtkurs i Ceylon Wallins tradition

Föreningens kurser har under en period varit i huvudsak inriktade på att öka spelskickligheten i allmänhet och få upp gunget och schvunget i spelet. Den här gången beslutade vi i styrelsen att i stället inrikta oss på en speltradition och valet föll på den Ceylon Wallinska traditionen.

Utan någon större diskussion beslutade vi att kontakta Anna-Kristina Widell, ung, trevlig och välkänd riksspelman på just Ceylon Wallin-låtar och Ceylons spelsätt och Anna-Kristina tog genast till sig uppgiften att utöka våra kunskaper på området.

Kursen utannonserades i eftersomarmnumret av tidningen Nyckelharpan och blev snabbt övertecknad – vi planerade för ca 20 kursdeltagare och det kom 31 anmälningar. Det utgör ett gott mått på såväl kursens och Wallinlåtarnas som Anna-Kristinas popularitet.

25 ambitiösa nyckelharpsentusiaster och en lärare samlades lördagen den 13 oktober i Sollentuna och gjorde tillsammans djupdykningar i polskor, polketter, springvalser och schottis från den Wallinska traditionen för att hitta alla förslag, drillar, dubbelgrepp och andra finesser i Ceylons spel som man kanske inte tänker på i vardagslag.

Anna-Kristina gjorde en mycket uppskattad insats och jag och föreningen vill tacka henne för att hon tog sig tid att åka ner från Järvsö för att dela med sig av sina gedigna kunskaper på området. Jag ligger nog väldigt nära sanningen om jag konstaterar att vi alla var mycket nöjda och hade synnerligen trevligt

denna lördagseftermiddag.

Ett stort tack också till Kerstin Svanström, som ordande fram en lämplig lokal, och till Paul Westman och Ingemar Aronsson, vilka inhandlade eftermiddagspausens tilltugg och alla i övrigt som hjälpte till.

Peder Jeppsson

Nyckelharpa Marco Ambrosini

Denna sammanställning av 21 övningar är lämplig för olika typer av nyckelharpa och stämningar, speciellt - men inte enbart - skrivna för den pedagogiska metodiken i kontinentala Europa, där så kallade "traditionella" och "kontinentala" versioner gärna samexisterar.

Övningarna fokuserar särskilt på fingersättning, artikulation, ackordspel och de tonarter som normalt används för nyckelharpa.

Boken ingår i CADENCE-projektet:
www.cadence.nyckelharpa.eu

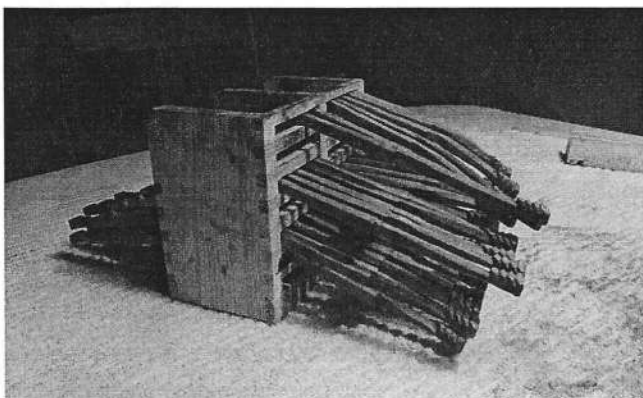
Verlag der Spielleute
- Förlaget Tongång 2012
www.tongang.se/tongang/Books.html

112 sidor
A4,
196:-
porto 39:-

Bets och lackning av nycklar

Sätten att sätta/lägga nycklarna under torkningen, är säkert många hos oss harpbyggare, men så här gör jag sedan flera år tillbaka.

Jag köpte en träställning på Ikea avsedd för att ställa bestick i på tork, men använder "väggarna" istället. Se bild nedan.

Bosse Nilsson i Sickla

Har du frågor eller vill förmedla egna tips som gäller nyckelharpsbygge, kontakta gärna Bosse.
Tel. 08 - 716 96 96

Nya medlemmar

Sedan förra numret av vår tidning Nyckelharpan kom ut – där medlemsmatrikeln publicerades – har ytterligare nio medlemmar tillkommit.

Dan Eriksson, Åland
Paul Jakobsson, Stockholm
Marita Kander, Brottbys
Satoko Kozuki, Sköndal
Susanna Källbom, Mölndal
Rachel Pettersson, Norrtälje
Lars Sandsström, Stockholm
Sture Skog, Sollentuna
Martin Sou, Nacka
Vi hälsar alla dessa välkomna till föreningen.

Tage Larsson har avlidit vid en ålder av 90 år.

Tage var en av våra allra mest produktiva nyckelharpsbyggare - fler än tre hundra harpor skulle det totalt komma att bli. Trots att Tage inte alls behärskade engelska sålde han många harpor till spelmän i USA, Japan och en rad andra länder. Ibland kunde han fråga oss bekanta om hjälp med översättning, men andra gånger klarade han sig helt på egen hand. Han översatte helt enkelt e-brev med Google Translate (maskinöversättning), skrev ut resultatet på sin skrivare, knappade in ett svar på svenska på datorn och översatte det sedan med Google Translate!

Eftersom Tage och min sambo Satoko fyller år på samma dag brukade de ofta gratta varandra. I år för dock Tage iväg, 90-åring som han var, på en USA-resa över födelsedagen. På 90-årskalaset i Sverige, som kom att bli litet förskjutet på grund av resan, var det till vår stora förvåning jag och Satoko som trots protester fick en stor present (som tack för översättningshjälp menade Tage). Tage var en sällsamt varm, ödmjuk och generös person. För att inte tala om nyfiken och ofta litet finurlig.

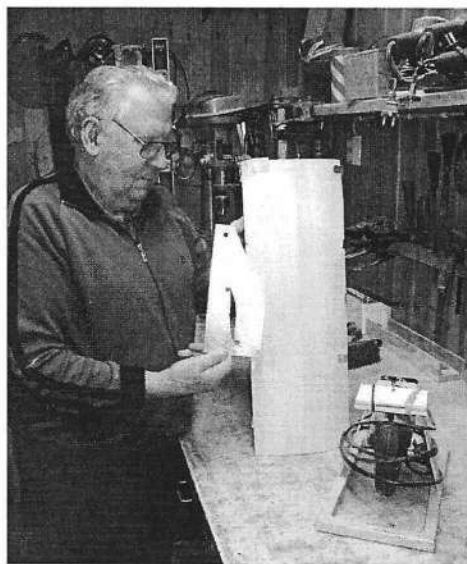
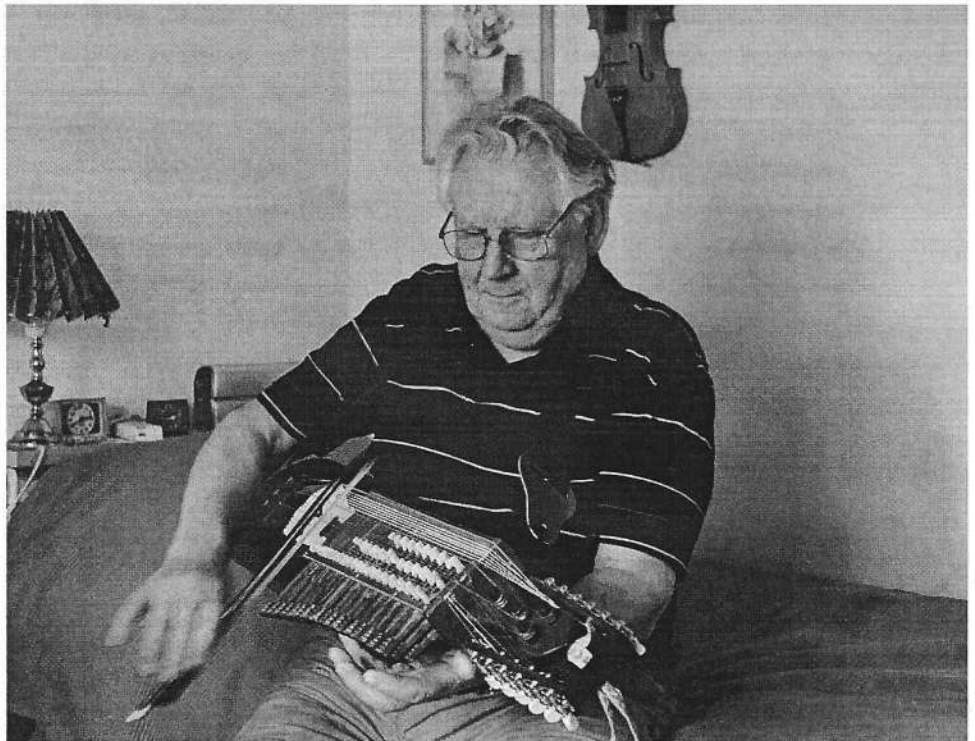
I sin ungdom ägnade sig Tage mycket åt segelflygning och innan pensionen arbetade han som maskinkonstruktör. Det är inte utan att man anar att en del av den uppfinningsrikedom som krävs i det yrket måste ha letat sig in även i harpbygget.

Att komma in i Tages kök var en upplevelse. Här och där låg halvfärdiga nyckelharpskroppar och lekar staplade, och när fika skulle plockas fram verkade skåp och köksluckor mest vara fyllda med verktyg och nyckelharpsdelar.

Min första kontakt med nyckelharpan var när jag hittade en gammal klumpig harpa på vinden hemma. Efter att ha åkt hela vägen till Falköpingstrakten för att få reda på om den kunde bringas i spelbart skick fick vi tips om att det faktiskt bodde en man i Skövde - på riktigt nära håll - som höll på med harpbygge. Det är nog tack vare att jag fick tag på en Tage-harpa då som jag fortfarande spelar idag.

Vi kommer att sakna Tage, men minns honom med värme.

Nils Liberg

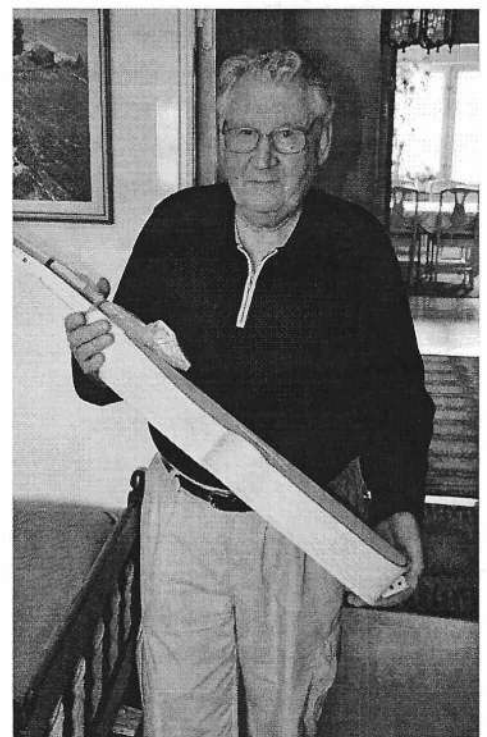
Sagt av en byggarkollega:

”Man kunde alltid se Tage, besöka Ransätersstämman, Boråsstämman, Korrö och inte minst stämman i Österbybruk. Ofta hade han 4-5 harpor till salu i bagageluckan på bilen.

Personligen minns jag Tage, som mycket klurig, med glimten i ögat, alltid nyfiken på nya detaljer och framför allt en mycket kunnig byggare.

Hans harpor kommer att fortsätta att höras runt om i världen.”

Bo Nilsson

Foton överst och till höger är tagna av Nils Liberg.

Fotot till vänster är taget av Bo Nilsson.

BSverige
Porto
betalt

FÖRENINGSBREV

Föreningen Nyckelharpan c/o Jeppsson, Hasselbacken 1B, 194 38 Upplands Väsby

POLSKA EFTER WESSLÉN

Uppland

Per-Ulf Allmo fick för ett tid sedan tag på en bunt notblad som gått i arv i släkten Wesslén (se för övrigt tidigare artiklar av Per-Ulf om Matts Wesslén) och var vänlig nog att mejla över inskannade kopior. Vissa av låtarna är kända från häftet "57 Låtar efter Byss-Kalle", t ex. Storsvarten, nr 25, 35 och 43. Andra låtar finns inte med där men uppvisar i många fall musikaliska drag som påminner om välkända Byss-Kalle-låtar.

Det här är en av dessa låtar som bevarats i släkten Wesslén. För den som är nyfiken har jag renskrivit och lagt ut flera av dessa noter på nätet. Gå in på föreningens hemsida www.nyckelharpan.org och klicka på "Låtar" och sedan "Noter" så hittar du en länk.

Stort tack till Per-Ulf för uppdragandet av dessa gamla not-uppteckningar.

Nils Liberg

Svenska
Folkdansringen

Zornmärkes uppspelningarna 2013

Nästa års uppspelningar
blir under vecka 24
på Eric Sahlström Institutet
i Tobo

ERIC SAHLSTRÖM INSTITUTET
NATIONELLT FOLKMUSIKCENTRUM I TOBO

www.esitobo.org tel. 0295 342 90